

Dröjsmål vid behandlingen av ett besvär i Helsingfors förvaltningsdomstol

KLAGOMÅL

Klaganden kritiserar i sitt 5.5.2021 daterade klagomål till justitiekanslern Helsingfors förvaltningsdomstols förfarande i behandling av klagandens besvär som gäller domstolsavgifter. Helsingfors tingsrätt hade tidigare meddelat klaganden ett beslut för vilket tingsdomaren hade fastställt en rättegångsavgift på 500 euro. Klaganden hade begärt omprövning av denna rättegångsavgift men tingsdomaren hade förkastat hens yrkande. Därefter hade klaganden sökt ändring i tingsdomarens avslagsbeslut hos Helsingfors förvaltningsdomstol. Klagandens besvär hade kommit in till Helsingfors förvaltningsdomstol den 10 februari 2020 och förvaltningsdomstolen hade meddelat ett beslut i ärendet den 14 april 2021. Klaganden anser att behandlingstiden på 14 månader har varit oskäligt lång.

Klaganden också anser att domstolens beslut är bristfälligt och lagstridigt. Klaganden har kritiserat bland annat förvaltningsdomstols tolkande av tingsdomarens jävighet vid fastställandet av rättegångsavgiften i fråga.

UTREDNING

Helsingfors förvaltningsdomstol har gett en utredning daterad den 17 november 2021.

BEMÖTANDE

Klaganden har gett ett bemötande i fråga om den inhämtade utredningen.

AVGÖRANDE

Tillämpade lagrum

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan.

Enligt 3 § 3 mom. i grundlagen utövas den dömande makten av oberoende domstolar.

Enligt 1 § 1 mom. i lagen om domstolsavgifter (1455/2015) tas det enligt denna lag rättegångsavgifter och ansökningsavgifter ut som ersättning för behandlingen av ett mål eller ärende och för de åtgärder som vidtagits i en domstol.

Enligt 11 § 1 mom. i lagen om domstolsavgifter får omprövning av ett beslut om att en avgift påförs begäras hos den tjänsteman eller myndighet som har påfört avgiften inom sex månader från det att avgiften påfördes.

Enligt 8 kap. 7 § i *domstolslagen* (613/2016) ska målen och ärendena fördelas för beredning och avgörande i enlighet med de grunder som fastställs i arbetsordningen. Dessa grunder ska vara tydliga och de ska säkerställa parternas rätt att få sitt mål eller ärende avgjort på ett oberoende, opartiskt och snabbt sätt.

Enligt *regeringens proposition med förslag till domstolslag* ([RP 7/2016 rd](#), s. 81) i paragrafen (7 §) bestäms på vilka grunder mål och ärenden fördelas till rättskipningspersonalen. Domstolarnas oberoende förutsätter att målen och ärendena fördelas för beredning och avgörande enligt på förhand bestämda och godkända grunder. Var och en har rätt att få sin sak avgjord av en oberoende och opartisk domstol och ingen får ha rätt att välja sin domare. Utöver den rättskyddsaspekten förutsätter domstolens oberoende att fördelningen av mål och ärenden uteslutande hör till domstolens behörighet.

Enligt ovannämnda regeringsproposition, ska mål och ärenden fördelas för behandling och avgörande enligt de principer som fastställs i arbetsordningen. Fördelningsgrunderna ska alltså fastställas på förhand. Då grunderna fastställs kan man beakta domstolarnas särdrag, såsom uppdelning på avdelningar och enligt ärendekategorier samt hur de språkliga rättigheterna garanteras. Grunderna ska vara tydliga och trygga parternas rätt till en oberoende och opartisk domare. Enligt en av principerna för en rättvis rättegång ska mål och ärenden avgöras utan dröjsmål. Grunderna ska dessutom definieras så, att fördelningen av mål och ärenden inte kan

påverka det slutliga avgörandet i saken. Fördelningsgrunderna ska vidare vara sådana att de säkerställer att rättskipningspersonalen utnyttjas effektivt samt att arbetsbördan fördelas jämnt bland personalen.

Utredningen

Av Helsingfors förvaltningsdomstols beslut av den 14 april 2021 framgår det att Helsingfors tingsrätt hade i sitt beslut av den 4 december 2019 bestämt en rättegångsavgift på 500 euro för behandlingen av klagandens ärende. Helsingfors tingsdomare hade den 5 februari 2020 avslagit klagandens begäran om omprövning av rättegångsavgiften. Klaganden hade därefter anfört besvär över tingsdomarens beslut hos Helsingfors förvaltningsdomstol.

Enligt förvaltningsdomstols utredning till justitiekanslern hade klagandens besvär inkommit till förvaltningsdomstolen den 10 februari 2020, och besvärsskriften hade sänts till tingsrätten den 24 mars 2020 för avgivande av utlåtande. Efter att klagandens genmäle hade inkommit den 4 juni 2020, fördes ärendet över till den första föredraganden. Klagandens besvär hade varit hos sammanlagt tre föredraganden för beredning. Orsaken till att föredragandena bytts ut hade varit tjänsteförhållandets upphörande i förvaltningsdomstolen samt arbetsdryg rotel. När ärendet den 12 februari 2021 fördes över till den tredje föredraganden, sändes det två veckor senare en ny begäran om utlåtande för att det framkom att det första utlåtandet inte varit gett av rätt person. Klaganden hade därefter beretts tillfälle att ge ett nytt genmäle. Föredraganden hade sedan inom en vecka gjort sitt förslag till beslut. Sammanträde i ärendet hade hållits två veckor senare i enlighet med förvaltningsdomstolens arbetsordning. Förvaltningsdomstolen gav sitt beslut i saken den 14 april 2021. Rättegångens längd har således varit cirka 14 månader.

Den genomsnittliga handläggningstiden för besvär som gäller rättegångsavgifter har varit 14,4 månader år 2020 och 11,8 månader före 30.9.2021.

Enligt förvaltningsdomstols utredning hör klagandens besvär till ärendegruppen "Besvär som gäller rättegångsavgift". Ärenden som hör till nämnda ärendegrupp behandlas som utgångspunkt inte brådskande. På förvaltningsdomstolens skala över ärendens brådskande natur (KI - K6) hör klagandens ärende till klass K6, det vill säga till de minst brådskande ärendena. Det finns tiotals ärendegrupper som enligt lag eller annars ska handläggas brådskande. Avdelningen som handlade klagandens besvär handlar åtskilliga sådana brådskande ärendegrupper där målsättningen är att handlägga ärendena, beroende på måltypen, inom en kortare tid än 3 eller 6 månader. Klagandens ärende har inte varit brådskande till sin natur. Sakens betydelse för parten ska inte anses ha varit större än normalt, särskilt då man beaktar hur ärendet slutat i förvaltningsdomstolen. Partens rättsskydd har inte äventyrats.

Bedömning

Vid bedömningen av om ett ärende har behandlats i domstol utan ogrundat dröjsmål, beaktas ärendets art och omfattning, ändringssökandens eget och övriga parterers uppträdande samt domstolens uppträdande.

Till att börja med konstaterar jag att Helsingfors förvaltningsdomstol har enligt domstolslagen rätt att fördela ärenden som ska beredas och avgöras i enlighet med de grunder som fastställs i arbetsordningen. Detta innebär också att förvaltningsdomstolen har, för att organisera arbetet, kunnat ordna behandlingen av olika ärenden och ärendegrupper t.ex. så att en del av ärendena behandlas skyndsamt / brådskande eller så att målet för behandlingstiden är kortare i en del av ärendena än i andra. Enligt förvaltningsdomstolen hör klagandens ärende till klass K6, det vill säga till de minst brådskande ärendena, på förvaltningsdomstolens skala över ärendens brådskande natur (K1-K6).

Även om förvaltningsdomstolen på ovan beskrivna sätt har kunnat klassificera ett besvärssärende som gäller behandling av rättegångsavgiften som minst brådskande, anser jag att domstolen på detta grund inte kan på ett giltigt sätt motivera behandlingstids längd och skälighet. Annars kunde domstolarna, om behandlingen fördröjs, alltid påstå att ärendet inte hör till de ärendena som ska behandlas skyndsamt. Också i ovannämnda förarbeten till domstolslagen har det i fråga om fördelningen av mål och ärenden framförts, att ärenden enligt principen om rättvis rättegång ska avgöras utan dröjsmål. Även de som söker rättsskydd och vars ärende inte är brådskande vid förvaltningsdomstolens interna klassificering av mål har en i 21 § i grundlagen tryggad rätt att få sin sak behandlad på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål.

De omständigheter som förvaltningsdomstolen nämner i sin utredning om behandling av ärendet av tre olika föredragande, bl.a. på grund av upphörande av föredragandenas tjänsteförhållanden och ärendets behandling vid en sysselsatt avdelningen med flera brådskande ärendegrupper, kan i sig ha inverkat på den tid under vilken klagandens besvär behandlats. Den totala behandlingstiden för besväret (14 månader) har inte heller avvikit från den genomsnittliga behandlingstiden i förvaltningsdomstolen för ärendegruppen i fråga (14,4 månader år 2020 och 11,8 månader före 30.9.2021).

I justitiekanslerns etablerade avgörandepraxis har det dock ansetts att domstolen inte på ett giltigt sätt kan hänvisa till trängande arbetssituation eller personalresurser när behandlingen av ärendet dröjer, utan den ska sträva efter att se till att den har de resurser som behövs för att sköta uppgifterna på behörigt sätt i respektive situation. I behandlingen av klagandens besvär har det också varit en ganska lång tidsperiod, dvs. cirka 8 månader (mellan juni 2020 - februari 2021), utan att några åtgärder hade vidtagits av domstolen. Besvärssärendet i fråga har enligt den utredning jag fått inte heller varit synnerligen arbetsdrygt eller tolkningsmässigt till sin natur,

omfattning eller sitt material. Fördelningen av behandlingen av ett ärende mellan tre olika föredragande är redan som sådan riskfylld med tanke på en skälig total behandlingstid. Att behandlingen har avstannat till åtta månader innebär att denna risk har realiserats och att uppföljningen av behandlingen av förvaltningsdomstolens mål har misslyckats.

På basis av ovannämnda omständigheter anser jag att dröjsmålet har kränkt klagandens rätt att få sin sak behandlad inom skälig tid och utan ogrundat dröjsmål. Förvaltningsdomstolen har således försummat sin skyldighet vid behandlingen av ärendet.

Klaganden har också kritiserat Helsingfors förvaltningsdomstols beslut bl.a. för att det i beslutet har tolkats felaktigt klagandens påståenden om att tingsdomaren hade varit jävig vid behandlingen av klagandens begäran om omprövning av rättegångsavgiften. Klaganden anser att förvaltningsdomstolen borde ha tillämpat också de jävsbestämmelser som föreskrivs i 28 och 29 § i förvaltningslagen i ärendet.

Enligt 108 § 1 mom. i grundlagen ska justitiekanslern övervaka att bl.a. domstolarna följer lag och fullgör sina skyldigheter. Med beaktande av domstolarnas oberoende enligt grundlagen kan justitiekanslern vid övervakningen av domstolarna främst ingripa i tydliga procedurfel, missbruk av den lagenliga prövningsrätten samt verksamhet som kränker de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Med beaktande av det som sägs ovan är det inte min uppgift som högsta laglighetsövervakare att ta ställning till den bedömning som förvaltningsdomstolen gjort i sitt beslut och inte heller till domstolens tolkning av de invändningar som klaganden framfört om jäv för tingsdomare. Med stöd av den möjlighet till styrning som föreskrivs för justitiekanslern i 4 § 3 mom. i lagen om justitiekanslern i statsrådet (193/2000) kan jag dock allmänt konstatera, att förvaltningslagen inte tillämpas på rättskipning (förvaltningslag 4 § 1 mom.). Således tillämpas inte heller förvaltningslagens jävsbestämmelser på tingsdomare.

Jag har inte i förvaltningsdomstolens beslut eller förfarande till de delar som nämns ovan upptäckt sådana lagstridigheter eller fel som jag skulle ha skäl att ingripa i.

Slutsatser och åtgärder

Jag anser som en tillräcklig åtgärd för laglighetsövervakning att fästa Helsingfors förvaltningsdomstols uppmärksamhet vid bestämmelsen i 21 § 1 mom. i grundlagen om vars och ens rätt att få sin sak prövad utan ogrundat dröjsmål i en behörig domstol.

Klagomålet ger till övriga delar inte anledning till några åtgärder från min sida.

Detta dokument har undertecknats elektroniskt.

Biträdande justitiekansler

Mikko Puumalainen

Referendarieråd

Tuula Karjalainen